

Program vinter – forår 2018

Folkeuniversitetet i Vejle

folkeuniversitet-vejle.dk

Velkommen

Vi er glade for at kunne byde jer velkommen til den nye sæson for 1. halvår 2018. Vores gode samarbejde med lokale foreninger og VejleMuseerne er medvirkende til, at dette katalog indeholder en lang række foredrag med en bred vifte af emner – ét eller flere af dem vil sikkert også appellere til din nysgerrighed og interesse.

Som sædvanlig udbyder vi tre af de meget populære Offentlige Foredrag i Naturvidenskab i samarbejde med Aarhus Universitet samt Rosborg og Rødkilde Gymnasium. Gymnasierne sponsorerer foredragene, så der er gratis adgang.

Vi glæder os til at se dig i Folkeuniversitetet!

Læs mere om foredragene og tjek for evt. ændringer på folkeuniversitet-vejle.dk

Kontakt: fu.vejle@gmail.com – 6178 5551

støtter Folkeuniversitetet

Vester Skerninge Kro

Kroernes historie

Steen Ivan Hansen, cand. mag.

Tirsdag 2. januar kl. 19.15

Sted: Vejle Stadsarkiv, Vedelsgade 17, 7100 Vejle

Entre: Kr. 50. Medlemmer af VSF gratis.

Tilmelding ikke nødvendig.

Arr.: Vejleegnens Slægtshistoriske Forening

Det er farligt at rejse – det har det altid været, men i gamle dage var det også besværligt og langsomt. De privilegerede kroer skulle give rejsende gode og sikre muligheder for overnatning og forplejning. Men det var slet ikke så ligetil at få opbygget et net af ordentlige landevejskroer. Vi ser på kroernes historie og lidt på vejene gennem tiderne. Endvidere kommer vi ind på nogle kendte kroer – bl a. Norsminde og Hvidsten - og hører om Holbergs og Blichers erfaringer.

Religiøse årsager til den slesvigske udvandring til USA 1864-1914

Jan Pøhlmann Jessen, cand. mag

Onsdag 10. januar kl. 19.00

Sted: Bredsten Sognehus, Kirkegade 7, 7182 Bredsten

Entre og kaffe: Kr. 25. Tilmelding ikke nødvendig.

Arr.: Grænseforeningen Vejle Vesteregn, Bredsten Menighedsråd og Balle Valgmenighed

Det er generelt antaget, at udvandringen fra hertugdømmet Slesvig i slutningen af 1800-tallet skyldtes de dansk-tyske konflikter og regionens elendige økonomi. Foredraget kaster lys på mindre kendte religiøse sider af udvandringen: religiøs mangfoldighed og religiøse spændinger i en officielt rent luthersk-protestantisk region, der oplevede reformationen inden det øvrige Danmark.

Heksejagt - og billedets magt

Trine Grøne, museumsinspektør, VejleMuseerne

Torsdag 18. januar kl. 19.00

Sted: Vejle Kunstmuseum, Flegborg 11, 7100 Vejle

Entre: kr. 75 (inkl. pausekaffe) ved indgang.

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 6178 5551

Arr.: Vejle Kunstmuseum

I Kunstmuseets særudstilling *Hex – og billedets magt* kan man opleve både gamle og nye billeder af og på hekse. Vi munter os måske over datidens hysteri for 400 år siden, men billeder besidder overbevisende egenskaber, der præger, hvordan vi danner holdninger til hinanden. Vi hører om de billedretoriske kvaliteter i værker fra 1500-tallet op til nutiden - fra de ældste arketyper på en heks til nye fortællinger om krop, køn og identitet.

Fri porno

Søren Hein Rasmussen, historiker

Onsdag 24. januar kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Willy Sørensens Plads 1

Entre: kr. 75 (inkl. pausekaffe) ved indgang.

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 6178 5551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

Måske praler vi ikke af at se porno. Men porno er verdens største kulturområde. Dens sprog og virkemidler påvirker kunst og litteratur, og porno har fundet vej til reklamer, tegneserier og ugeblade. Med frigivelsen af billedpornoen den 1. juli 1969 blev Danmark det første land i verden, hvor man kunne nyde bøger og film med seksuelle aktiviteter, når man fik lyst. Faktisk har der eksisteret porno i mange hundrede år. Men legaliseringen i 1969 og senere internettet sprængte alle dæmninger, og bølgerne gik højt. Søren Hein Rasmussen er forfatter til *Fri porno* i bogserien *100 danmarkshistorier*. (2017).

Skudsmålsbøger og skillingsviser

Gitte Bergendorff Høstbo, B.A. i historie

Tirsdag 6. februar kl. 19.15

Sted: Vejle Stadsarkiv, Vedelsgade 17, 7100 Vejle

Entre: Kr. 50. Medlemmer af VSF gratis.

Tilmelding ikke nødvendig.

Arr.: Vejleegnens Slægtshistoriske Forening

Med forordningen om Skudsmaalsbøgernes Indførelse for Tjenestetyender af 5. september 1832 blev det bestemt, at alle tjenestefolk skulle have en skudsmålsbog. Det var en lille fortrykt bog, hvori mange forskellige attester kunne indføres. Vi hører om, hvor vi finder bøgerne, og hvilke attester og historier, man kan finde.

En skillingsvise er en vise publiceret som tryksag. Viserne var populære fra det 16. århundrede til begyndelsen af det 20. århundrede. I foredraget vil vi se og høre skillingsviser – og måske er det netop din ane, der synges om!?

Vent på mig Marie – Når solen står højest

Pernille Juhl, ingeniør og ledelseskonsulent

Lørdag 10. februar kl. 15 (bemærk tidspunkt)

Sted: Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten
Entre og kaffe kr. 80. Tilmelding ikke nødvendig.
Arr.: Grænseforeningen Vejle Vesteregnet og Historisk Samfund for Sydøstjylland

På Afstemningsdagen fortæller Pernille Juhl ud fra sine bøger, som er skrevet med inspiration fra farfaderens dagbøger. Han var sønderjysk soldat under 1. verdenskrig. Vi hører om hans oplevelser under krigen, hvad der skete derhjemme og om tiden efter 1920. Bøgerne er sammenlignet med *Matador*.

Heksejagt og socialpsykologi

Agner Fog, ph. d., ekstern lektor, DTU

Torsdag 22. februar kl. 19.00

Sted: Vejle Kunstmuseum, Flegborg 11, 7100 Vejle

Entre: kr. 75 (inkl. pausekaffe) ved indgang..

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com /sms 6178 5551

Arr.: Vejle Kunstmuseum

Set med nutidens øjne kan de historiske heksejagter ligne massehysteri, men de havde også en social funktion. De medvirkede ude i Europa til at opretholde den katolske kirkes magt over for en truende sekularisering. Men heksejagterne er ikke kun fortid. Til forskellige tider har en overdreven kollektiv frygt for fx jøder, kommunister, narkomaner, sexforbrydere eller terrorister tjent lignende sociale formål.

Agner Fog har påvist, at den kollektive frygt har en biologisk funktion ved, at den får befolkningen til at bakke op om deres leder. Og ledere har gennem tiderne udnyttet frygten til at styrke deres egen magt.

Foredraget er knyttet til Kunstmuseets aktuelle udstilling *Hex – billedets magt*.

Jan Luyken

AARHUS UNIVERSITET

præsenterer:

Offentlige foredrag i naturvidenskab På rumkrydstogt ud i solsystemet

Hans Kjeldsen, prof. i astrofysik, Institut for Fysik og Astronomi, Aarhus Universitet

Tirsdag 27. februar kl. 19.00

Sted: Rosborg Gymnasium og HF, Vestre Engvej 61, 7100 Vejle

Entre: Gratis adgang, men husk at tilmelde dig på ofn.au.dk/vejle

Arr.: Rosborg Gymnasium - Rødkilde Gymnasium

Vi tager på et enestående rumkrydstogt til en række fascinerende og smukke naturscenerier i Solsystemet. På en tænkt rejse fra Jorden besøger vi en række af planeterne, deres måner og småplaneter, asteroider og kometer. Og ved hjælp af billeder og målinger, foretaget af en lang række af rumsonder, vil vi se nærmere på verdener, der er meget forskellige fra vores egen planet.

De seneste års forskning har åbenbaret nye egenskaber ved Solsystemet, som har vist en langt større diversitet og mangfoldighed af fænomener, end man forestillede sig var muligt.

Foredraget vil være illustreret af et væld af betagende billeder fra NASA og ESA.

Se også **onsdag 18. april**

Offentlige foredrag i naturvidenskab **Kvanteteknologi og kunstig intelligens**

Jacob Sherson, lektor, Institut for Fysik og
Astronomi, Aarhus Universitet

Tirsdag 6. marts kl. 19.00

Sted: Rødkilde Gymnasium, Rødkildevej 42, 7100
Vejle

Entre: Gratis adgang, men husk at tilmelde dig
på ofn.au.dk/vejle

Arr.: Rosborg Gymnasium - Rødkilde Gymnasium

I atomernes mikroskopiske verden må man bryde med den klassiske fysiks forestilling om, at en partikel kun kan være ét sted ad gangen. Netop dette mystiske aspekt af kvanteteorien er hovedingrediensen i ideen om kvantecomputere, der vil benytte mikroskopiske partikler til at regne på flere tal samtidigt. En lille kvantecomputer vil have mere regnekraft end alle normale computere i verden tilsammen og vil bl. a. kunne afkode hele internettets kryptering. Foredraget vil gennemgå ideen bag kvantecomputeren og give en status på moderne forskning på Aarhus Universitet og andre laboratorier i verden.

Gennem *Citizen Science*-spillene kan spillere bidrage til konkret forskning inden for fysik, matematik, økonomi og hjerneforskning. Foreløbig har mere end 200.000 mennesker i hele verden deltaget og vist, at mennesker kan løse selv meget komplekse udfordringer relateret til udviklingen af en kvantecomputer langt mere effektivt end de konventionelle computer-algoritmer. På den baggrund søger et tværfagligt hold af forskere at opnå ny indsigt i, hvordan den menneskelige hjerne fungerer, og hvordan næste generation af kunstig intelligens ser ud.

Hvaler

Carl Christian Kinze, hvalforsker

Torsdag 8. marts kl. 19.00

Sted: UCL, Vestre Engvej 51 C, 7100 Vejle
Skilte fra P-plads viser vej.

Gratis adgang. Tilmelding ikke nødvendig.

Arr.: De Naturhistoriske Foreninger i Vejle,
Fredericia og Horsens - Danmarks Naturfred-
ningsforening i Vejle og Hedensted.

En beskrivelse af foredragets indhold foreligger
endnu ikke ved redaktionens slutning.

Se nærmere på folkeuniversitet-vejle.dk

Polens historie og det tyske mindretal i Schlesien

Søren Riishøj, lektor emer., Institut for
Statskundskab, SDU

Tirsdag 13. marts kl. 19.00

Sted: Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten

Kaffe kr. 25. **Tilmelding senest 6. marts** til
rykind@bbsyd.dk

Arr.: Grænseforeningen Vejle Vesteregn

Vi hører bredt om Polens dramatiske og omskiftelige historie, herunder om flytningen af Polens grænse mod vest, kommunisme, heroiske opstande, den katolske kirkes centrale rolle og polsk patriotisme. – Helt frem til i dag, hvor landet er splittet mellem national-konservative, liberale og mere EU-venlige befolkningsgrupper.

Oplev Sydslesvig

Kathrine Hoop, projektleder

Torsdag 22. marts kl. 19.00

Sted: Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten
Entre og kaffe kr. 80 / kr. 50 for medlemmer af Grænseforeningen. Tilmelding ikke nødvendig.
Arr.: Grænseforeningen Vejle Vestereg

Sydslesvig er et unikt sted. Området danner kulturkanalen mellem dansk og tysk, ligger mellem Vesterhav og Østersø og byder på rige muligheder for både natur- og kulturoplevelser af helt forskellige slags. Med projektet *Oplev Sydslesvig* vil det danske mindretal i Sydslesvig sætte deres hjemstavn på lystavlen og synliggøre de mange gode oplevelsesmuligheder for gæster fra Danmark.

Poppostenen ved Sieverstedt

Det statistiske Departement. 95.

<i>Narsten</i>	Amt	Ejrlav
<i>Falken</i>	Herred	Matr. Nr. <i>228</i>
<i>Vejle</i>	Sogn	Gadens Navn
<i>Vejle, Sletted</i>	By	Nr.
		Tællingskommissionens Navn <i>H. Andersen</i>

Folketællingsskema
ved
Folketællingen den 5. November 1940.
Landkommunerne.

Regler for Skemaets Udfyldning.

a) Den af det kommunale Raad bestående Tællingskommission er ansvarlig for at disse Skemaer udfyldes tydeligt, nøjagtigt og fuldstændigt. b) Disse skemaer skal sendes til den af den Kommune bestående Tællingskommission den 4. og 5. November for

Generel introduktion til *Daisy*

Rolf Engell, arkivar ved Rigsarkivet, Viborg

Tirsdag 3. april kl. 19.15

Sted: Vejle Stadsarkiv, Vedelsgade 17, 7100 Vejle

Entre: Kr. 50. Medlemmer af VSF gratis.
Tilmelding ikke nødvendig.

Arr.: Vejleegnens Slægtshistoriske Forening

I arkivdatabasen Daisy kan man finde oplysninger om dels de arkivskabere, offentlige som private, der har afleveret arkivmateriale til Rigsarkivet, dels om de arkivalier, der er afleveret og registreret på én af Rigsarkivets institutioner.

Vi får en kort introduktion til og historisk gennemgang af Daisy. Dernæst vil det blive demonstreret, hvordan man søger i Daisy, finder oplysninger om de enkelte arkivserier samt pakker og bind, og hvordan man hjemmefra kan bestille arkivalier til brug på læsesalen.

De glemtes hær

Morten Møller, historiker og forfatter

Torsdag 12. april kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Willy Sørensens Plads 1

Entre: kr. 75 (inkl. pausekaffe) ved indgang.

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com – sms 6178 5551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

Mød historiker og forfatter Morten Møller og hør ham fortælle den både gribende og tankevækkende historie om frivillige danskere i Den Spanske Borgerkrig (1936-39). Omkring 500 danske mænd satte livet på spil i borgerkrigen, og minimum en fjerdedel blev dræbt under kampene i Spanien. Hvorfor drog de unge mænd af sted, hvad var det for rædsler, der mødte dem, og hvorfor er deres historie også vigtig i dag?

Foredraget er baseret på Morten Møllers anmelderroste bog *De glemtes hær* (2017), der er baseret på et meget stort kildemateriale fra danske og russiske arkiver.

Gijsbrechts: Skab fra kunstnerens atelier (udsnit), SMK

Passionerede samlere

Rasmus Kjærboe, ph.d., museumsinspektør ved Ribe Kunstmuseum

Tirsdag 17. april kl. 19.00

Sted: Kulturmuseet Spinderihallerne, Spinderigade 11, 7100 Vejle

Entre: kr. 75 (inkl. pausekaffe) ved indgang.

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com – sms 6178 5551.

Arr.: Kulturmuseet Spinderihallerne

Næsten alle har på et tidspunkt samlet. Men hvorfor samler vi? Og hvordan sker det, at nogle taber formuer på at ophobe malerier, kunstgenstande, bøger, rustninger og berømte menneskers hårtotter? Samler vi på samme måde i dag som tidligere? Foredraget kommer med nedslag i 500 års samlingshistorie – fra kongernes kunstkammer til nutidens moderne museum. Undervejs ser vi på forskellige forklaringer på det at samle, på samlingsstyper og på, om samleren har en særlig psykologisk profil.

Foredraget er knyttet til Kulturmuseet Spinderihallernes udstilling *Trangen, manien og værdien – et kig ind i samlerens verden*.

Offentlige foredrag i naturvidenskab **Myrer**

Joachim Offenberg, seniorforsker, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet

Onsdag 18. april kl. 19.00

Sted: Rødkilde Gymnasium, Rødkildevej 42, 7100 Vejle

Entre: Gratis adgang, men husk at tilmelde dig på ofn.au.dk/vejle

Arr.: Rosborg Gymnasium - Rødkilde Gymnasium

Er myrer en større succes end menneskene? Det kommer an på, hvordan man måler succes. Selv om de er små, vejer myrerne på kloden - samlet set - mere end hele menneskeheden.

Myrerne bruger samme strategier som os: de er organiserede i samfund med dronninger, slaver og statskup, og de har opfundet landbruget. De holder husdyr, og de kan regulere temperaturen i deres myretuer. Hør hvordan myrerne bruger disse strategier, og hvordan de udviklede dem lang tid, før mennesket opstod.

Myresamfundene er helt unikt organiserede som superorganismer, hvor de enkelte myrer fungerer som en organismes celler. Blot kan cellerne, i modsætning til vores egne celler, bevæge sig uafhængigt af hinanden. Med denne organisering kan 'myren' ændre form og være flere steder på en gang. Forskellige kaster hos myrerne udgør superorganismens organer.

Hør hvordan forskerne har haft held med at benytte myrer til at erstatte sprøjtegift i frugtplantager. Du vil også - bogstavelig talt - høre lyden af en myre-superorganisme og lyden af de kemiske stoffer, myrerne bruger til at kommunikere med.

PS: Vidste du for øvrigt, at en lille dansk myre er blevet til en af verdens dyreste fødevarer? Under foredraget får du en lille smagsprøve!

Beatlemania – ungdoms- og fankultur i Danmark

Rasmus Rosenørn, museumsinspektør ved Ragnarock, Roskilde

Onsdag 2. maj kl. 19.00

Sted: Kulturmuseet Spinderihallerne, Spinderigade 11, 7100 Vejle

Entre: Kr. 75 (inkl. pausekaffe) ved indgang.

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com – sms 6178 5551.

Arr.: Kulturmuseet Spinderihallerne

Beatles og Beatlemania kom til Danmark i 1964. Det gav nye muligheder for unge i et samfund og en ungdomskultur, der var i hastig forandring. Beatlemanien var et meget larmende og synligt eksempel på den udvikling, der skete i ungdomskulturen i disse år. Musik og musikrelaterede aktiviteter var en del af kernen i det ungdomsskælv, der ændrede kulturen ikke blot i Danmark, men i store dele af den vestlige verden. Det lignede 1950'ernes jazzklubbevægelse, men 60'er-kulturen var mere sejlivet. Ung var ikke længere noget, man holdt op med at være.

Foredraget er knyttet til Kulturmuseet Spinderihallerne's udstilling *Trangen, manien og værdien – et kig ind i samlerens verden*.

